

Vilniaus pedagoginis universitetas
Pradinio ugdymo katedra

PEDAGOGINĖS PRAKTIKOS

EDUKOLOGIJOS
(PRADINIO UGDYMO PEDAGOGIKOS)
BAKALAURO IR MAGISTRO STUDIJOS

Parengė: A. Tamulaitienė

Vilnius 2002

TURINYS

PRATARMĖ	5
I. PEDAGOGINIŲ PRAKTIKŲ PROGRAMOS	6
BENDROJI DALIS	6
IV KURSO BAKALAURO STUDIJŲ PEDAGOGINĖS PRAKTIKOS	8
I. DIENINĖS STUDIJOS	8
<i>VII semestro pedagoginė praktika</i>	<i>8</i>
<i>VIII semestro pedagoginė praktika</i>	<i>10</i>
II. NEAKIVAIZDINĖS STUDIJOS	12
<i>IX semestro pedagoginė praktika</i>	<i>12</i>
<i>X semestro pedagoginė praktika</i>	<i>13</i>
II KURSO MAGISTRO STUDIJŲ PEDAGOGINĖ PRAKTIKA	14
II. METODINIAI PATARIMAI	16
STEBĖTOS PAMOKOS UŽRAŠYMAS IR ANALIZĖ	16
PASIRENGIMO PAMOKAI ATMINTINĖ	17
PAMOKOS VERTINIMAS	18
PAMOKOS PLANO - KONSPEKTO SCHEMA	18
IV KURSO STUDENTŲ MOKYMO VEIKLOS VERTINIMAS	
PRAKTIKAI PASIBAIGUS	19
NEPAMOKINIO RENGINIO PLANO-KONSPEKTO SCHEMA	19
PAMOKOS PROJEKTO RENGIMAS*	20
LITERATŪRA	23

PRATARMĖ

Knygelėje spausdinamos pradinio ugdymo pedagogikos specialybės bakalauro ir magistro studijų pedagoginių praktikų programos. Jas rengiant vadovavomės VPU Pradinio ugdymo katedros studijų planais, rėmėmės ilgamete katedros patirtimi, kitų Lietuvos aukštųjų pedagoginių mokyklų (Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių universitetų), Europos šalių (Norvegijos, Danijos, Vokietijos, Jungtinės Karalystės), Kanados patirtimi ir idėjomis, kaip gerinti bendrąjį ugdymą ir pedagogų rengimą, atitinkantį netikėtus XXI amžiaus gyvenimo iššūkius ir nuolatinę kaitą.

Leidinėlį sudaro du skyriai: “Pedagoginių praktikų programos” ir “Metodiniai patarimai”.

Bendrojoje pirmo skyriaus dalyje skaitytojas susipažins su teorinėmis studijų organizavimo prielaidomis ir pirmųjų šešių semestrų studentų darbu. Čia trumpai apžvelgiami keliai ir būdai, kurie katedrai padeda siekti tampresnių sąsajų tarp teorinių studijų ir praktinės pedagoginės veiklos. Bendrojoje dalyje aprašyta, kaip per pirmuosius trejus studijų metus vyksta įvairiapusis dėstytojų, studentų ir šiuolaikiškai dirbančių pradinio mokyklų pedagogų bendradarbiavimas. Jo dėka būsimieji mokytojai turi galimybę nuo pirmo iki paskutinio kurso p r a k t i š k a i pasinaudoti tuo, ką pateikia šiuolaikinė pedagogika ir psichologijos mokslas, jungti studijas su šių dienų gyvenimo realybe, ugdytis įvairiapusius pedagoginius gebėjimus.

Pagrindinę pirmojo skyriaus dalį sudaro VII – VIII semestro bakalauro ir IV semestro magistro studijų pedagoginių praktikų programos. Pateikiami kiekvienos praktikos tikslai, paskirtis, turinys, organizavimo formos, mokomosios užduotys studentams, praktikanto veiklos apskaita ir vertinimas.

Antrame leidinio skyriuje skaitytojas ras metodinius patarimus apie tai, kaip stebėti, užrašyti, analizuoti, vertinti mokymo ir nepamokinę veiklą, kaip pasirengti pamokoms ir nepamokiniams renginiams, kaip parengti pamokos projektą.

Leidinys skiriamas pradinio ugdymo pedagogikos specialybės studentams, magistrantams, praktikų vadovams, mokytojams, mokyklų vadovams.

Anelė Tamulaitienė

I. PEDAGOGINIŲ PRAKTIKŲ PROGRAMOS

BENDROJI DALIS

Aukštosios pedagoginės mokyklos, suteikiančios universitetinį išsilavinimą, siekia, kad jų absolventai ne tik gerai išsivintų specialybės dalyką, bet ir gautų gerą pedagoginį pasirengimą. Tai reiškia, kad baigiantis pedagoginį universitetą studentas, turėtų išmanyti žengiančios į XXI amžių Lietuvos mokyklos strateginius tikslus ir jų įgyvendinimo būdus, žinoti praktines šių dienų mokyklos problemas ir reikalavimus mokytojui, suprasti visų ugdymo komponentų esmę, paskirtį, tarpusavio ryšius, išsiugdyti pagrindinius pedagoginius mokėjimus (diagnostinius, projekcinius, konstrukcinius, organizacinius, komunikacinius ir eilę kitų). Savaime suprantama, kad tokį pasirengimą suteikia pedagoginių ir psichologinių disciplinų teorinės studijos ir pedagoginė praktika.

Pedagoginė praktika – tai studento veikla mokykloje (ugdymo proceso stebėjimas, jo tyrimas ir tiesioginis dalyvavimas jame). Praktika padeda būsimam mokytojui geriau suprasti pedagoginį procesą, suvokti jo esmę bei paskirtį. Jos metu studentas praktiškai panaudoja teorinių studijų žinias, jas integruoja, ugdomi pedagoginio darbo mokėjimus bei įgūdžius, pratinasi kūrybingai taikyti šių dienų pedagogikoje naudojamas klasikinės ir modernias ugdymo technologijas, perima geriausių šiuolaikiškai dirbančių mokytojų patirtį, pasitikrina, ar tą profesiją pasirinko, mokosi savianalizės, saviugdos, pratinasi bendrauti ir bendradarbiauti.

VPU Pedagogikos katedros ir kitų Vakarų Europos ir Lietuvos aukštųjų pedagoginių mokyklų patirtis rodo, kad geriau parengti studentą pedagoginiam darbui pavyksta tada, kai ieškoma tampresnių sąsajų tarp auditorinių studijų ir praktinės studentų veiklos mokykloje. VPU Pradinio ugdymo katedra naudoja tokią studijų sistemą, kai nuo pirmo iki paskutinio kurso tarpusavyje derinami auditoriniai užsiėmimai su skirtingo pobūdžio pedagoginėmis praktikomis, o į pedagoginę praktiką žiūrima kaip į studijų formą (sritį), integruojančią visus mokymo dalykus.

Per pirmuosius tris bakalauro studijų metus nagrinėjami pagrindiniai pedagoginių ir psichologinių disciplinų kursai, todėl organizuojant pedagoginę praktiką tik ketvirtame kurse, nevisiškai panaudojamos šių mokymo dalykų išgalės. Įsitikinome, kad studentams naudinga artimiau susipažinti su įvairių tipų mokymo įstaigomis jau II semestru. Juk jau išklaustas integruotas „Specialybės įvado“ kursas, kurį sudaro lietuvių kalbos, pasaulio pažinimo ir pedagogikos pagrindai. Studentai pajėgūs suvokti matytų ugdymo įstaigų specifiką. Siekiame, kad jie periodiškai lankytųsi vienoje mokykloje, stebėtų moki-

nus, mokytojo darbą, patys bandytų jam padėti. Antrame kurse, kai nagrinėjami raidos ir socialinės psichologijos, bendrosios ir dalykų didaktikų, auklėjimo teorijos kursai, studentams atsiranda reali galimybė ugdytis profesionalų požiūrį į savo profesiją, keisti dar mokinišką mąstyseną apie mokytojo darbą. Tačiau ši galimybė bus realizuota tik sudarius sąlygas studentams periodiškai lankytis mokyklose. Todėl Pradinio ugdymo katedra numato, kad II kurso studentai dalį pedagogikos ir psichologijos užduočių atliktų mokyklose, o surinkti duomenys būtų aptariami auditoriniuose užsiėmimuose. Šis darbas organizuojamas trimis kryptimis:

1. Ilgalaikiai stebėjimai (mokinio, klasės, mokytojo darbo) remiantis metodikomis, kurias pateikia pedagogikos ir psichologijos dėstytojais;
2. Atliekamos didaktikos, auklėjimo teorijos, lietuvių kalbos ir pasaulio pažinimo dalykų didaktikų, psichologijos užduotys. Studentų surinkti duomenys aptariami seminaruose, laboratoriniuose užsiėmimuose nagrinėjant atskiras mokymo dalykų temas ir analizuojant vientisą pradinų klasių mokinių ugdymo procesą;
3. II ir III kurso studentai dirba klasės mokytojo pagalbininkais.

Taip organizuojant bakalauro studijas I, II, III kursuose, kai auditorinis mokymas tiesiogiai jungiamas su praktine pedagogine studentų veikla bei šių dienų mokyklos problemomis, studentai geriau pasirengia IV kurso pedagoginei praktikai. Pagal naujus mokymo planus ši praktika vyksta VII ir VIII semestruose (iki 2002 m. VI - VII). Jos metu būsimi pedagogai patys mokosi vesti pamokas, organizuoti renginius, atlikti kitą nepamokinį darbą, o aštuntajame semestre dirba visą pradinukų mokytojo darbą klasėje. Praktikantų veiklos stebėjimas per VII - VIII semestrų praktiką ir jų apklausos duomenys (po praktikos) rodo, kad savarankiškam mokytojo darbui yra pakankamai pasiruošę ir ypatingai didelių sunkumų praktikos metu nepatiria. Jie teigiamai vertina pirmųjų trejų metų studijų organizavimą, nes jiems buvo sudaryta galimybė nuolat jungti teorines studijas su veikla mokykloje ir geriau pasirengti sudėtingai IV kurso pedagoginei praktikai.

Šiame leidinyje pateikiamos dieninių ir neakivaizdinių IV - V kursų bakalauro ir II kurso magistro studijų programos. Metodiniams patarimams skirtas antras skyrelis.

IV KURSO BAKALAURO STUDIJŲ PEDAGOGINĖS PRAKTIKOS

I. DIENINĖS STUDIJOS

IV kurso dieninio skyriaus studentams pedagoginės praktikos organizuojamos VII – aje ir VIII – aje semestruose. Per šias praktikas studentai skatinami gilintis į pradinės mokyklos pedagoginį procesą, suprasti jo esmę ir šių dienų mokyklos problemas naujoje situacijoje. Praktikantai patys tampa aktyviais ugdymo proceso dalyviais. Jie veda pamokas, nepamokinius renginius ir atlieka kitą pedagoginį darbą klasėje (mokykloje).

Praktika atliekama Vilniaus VPU PPF bazinėse mokyklose. Su šiomis mokyklomis Pradinio ugdymo katedra yra sudariusi ilgalaikes bendradarbiavimo sutartis.

VII semestro pedagoginė praktika

Ši praktika studentams yra pirmoji, kai jie ne tik stebi, bet ir organizuoja pradinukų ugdymą. Jos metu:

1. Praktikantai panaudoja pedagogikos, psichologijos, dalykų didaktikos žinias, stebėdami ir patys kūrybiškai organizuodami mokinių ugdymą;
2. Studentai ugdomi praktinius pedagoginio darbo mokėjimus ir įgūdžius, išbando savo tinkamumą pasirinktai profesijai;
3. Skatinamas poreikis pedagoginei kūrybai, saviugdai, žadinama meilė pedagoginiam darbui.

Praktika trunka 4 savaites. 3,65 kredito skiriama dalykų didaktikų ir bendrosios pedagogikos, 0,35 kredito – psichologijos užduotims.

Praktikantų veiklos turinys ir praktikos eiga

1. Studentai susipažįsta su mokyklos specifiška, pagrindiniais ugdymo tikslais, ugdymo organizavimo ypatumais, lygina juos su I - II kursuose stebėtomis mokyklomis.
2. Susipažįsta su mokytoju ir klasės bendruomene (studentai dirba po 2 vienoje klasėje), išklauso mokytojo pasakojimą apie klasės atmosferą, tarpasmeninių santykių ypatumus, mokymosi pobūdį (pasiekimus, interesus, gebėjimą įsijungti į pažinimo veiklą ir kt.), vidaus tvarką, tradicijas.
3. Klasės auklėjamojo darbo planą ir pamokų tvarkaraštį studentai persirašo į savo pedagoginius užrašus. Pedagoginiai užrašai rašomi per visą praktiką į atskirą sąsiuvinį. Jame turėtų būti užrašomas visas praktikanto atliekamas darbas (ką stebi, sužino naujo, ką pats organizuoja ir tiria). Užrašai panau-

dojami aptariant stebėtas pamokas, nepamokinius renginius, analizuojant kitas pradinukų ugdymo problemas ir pateikiami fakulteto pedagoginės praktikos vadovui pasibaigus praktikai (įrašant galutinį pažymį už praktiką).

4. Kiekvienas praktikantas sudaro individualaus darbo planą visai praktikai. Jame numatomos 6 įskaitinės pamokos (po vieną iš kiekvieno dalyko), įskaitinis nepamokinis renginys, mokytojo ir grupės draugų pamokos, kurios bus stebimos kartu su grupės vadovu ir bendrai aptariamoms. Planuojami kiti darbai. Planą tvirtina grupės vadovas.
5. Studentai stebi, užrašo ir analizuoja savo klasės mokytojo pamokas, nepamokinius renginius, esant galimybei lankosi patyrusių mokytojų pamokose. Grupės vadovas organizuoja mokytojų atvirų pamokų stebėjimą: stebi 1 – 2 pamokas ir jas analizuoja įvairiais aspektais. (Pamokos stebėjimo ir analizės pavyzdį žr. 1 priede).
6. Studentai mokosi planuoti pamoką: susipažįsta su savo klasės mokytojo teminiais planais, mokytojo planavimo patirtimi, konsultuojasi su grupės vadovu, parengia 6 įskaitinių pamokų planus – konspektus. (Pasirengimo pamokai atmintinę žr. 2, 3 prieduose).
7. Praktikantas veda 6 įskaitines pamokas (po vieną iš kiekvieno dalyko). Jas vertina pažymiu grupės vadovas arba mokytojas. Grupės vadovas, kartu su studentais planuojamas įskaitines pamokas (pirmąją praktikos savaitę), stengiasi sudaryti tvarkaraštį taip, kad visi grupės draugai galėtų stebėti po 1 kiekvieno praktikanto vedamą pamoką ir detaliai ją aptartų grupėje kartu su vadovu. Stebėtas draugų pamokas studentai aprašo pedagoginiuose užrašuose, kuriais naudojasi jas aptariant.
8. Praktikantas parengia ir praveda įskaitinį renginį. Metodinius patarimus apie tai, kaip organizuoti renginį, žr. 6 priede. Renginį stebi ir aptaria visi praktikantai kartu su mokytoju ir grupės vadovu. (Renginio vertinimas 7 priede). Studentas padeda mokytojui organizuoti kitus renginius ir dirbti visą mokinių ugdymo darbą.
9. Studentai padeda mokytojui organizuoti klasės tėvų susirinkimą (arba renginį, skirtą tėvams), pedagoginiuose užrašuose užrašo jo planą, stebi kitą mokytojo darbą su tėvais.
10. Praktikantai dalyvauja mokyklos renginiuose.
11. Per visą praktiką studentai atlieka psichologijos užduotis. Jas prieš praktiką pateikia Psichologijos katedra.

Praktikos rezultatų apskaita ir vertinimas

Visą praktikanto atliekamą darbą stebi ir vertina mokytojas. Grupės vadovas pagal galimybę taip pat stebi įskaitines pamokas ir įskaitinį renginį, juos vertina pažymiu. Baigiantis praktikai, grupės vadovas aptaria su studentais ir mokytojais atliktą darbą. Nuodugniai analizuojami kiekvieno studento pasiekti rezultatai. Numatoma, kokią metodinę, vaizdinę medžiagą grupė pateiks fakulteto ataskaitinei konferencijai, kaip atsiskaitys už savo darbą. Visą studento praktiką vertina fakulteto pedagoginės praktikos vadovas diferencijuota įskaita (įrašo bendrą pažymį). Bendras pažymys apskaičiuojamas iš pažymių, kuriais įvertinami šie studento atlikti darbai:

1. 6 įskaitinės pamokos (kiekviena įvertinama atskirai);
2. Įskaitinis nepamokinis renginys;
3. Pamokų stebėjimas ir aptarimas grupėje vadovaujant grupės vadovui;
4. Psichologijos užduotis;
5. Kita studento veikla klasėje (mokykloje);
6. Pedagoginių užrašų turinys.

VIII semestro pedagoginė praktika

Ši praktika yra VII semestro pedagoginės praktikos tęsia. Jos skiriamasis bruožas – didesnis studentų veiklos savarankiškumas ir sudėtingesnės užduotys. Studentams sudaroma galimybė išbandyti savo pedagoginę bei dalykinę kompetenciją, pajusti viso pradinį klasių mokytojo krūvio svorį. Be to praktikantai skatinami teoriškai įprasminti tai, ką jau išmoko daryti praktiškai. Praktikos eigoje studentai toliau ugdomi pedagoginius mokėjimus, ypač projekcinius ir konstrukcinius, tobulina savianalizės bei savikūros įgūdžius.

Praktikos trukmė – 4 savaitės, 3,65 kredito skiriama dalykų didaktikų ir bendrosios pedagogikos, 0,35 kredito – mokyklinės higienos užduotims atlikti.

Praktikantų veiklos turinys ir praktikos eiga

1. Praktikantas stebi mokytojo organizuojamą mokymo procesą, susipažįsta su teminiais planais ir mokymu bei auklėjimu klasėje, o stebėjimo ir kitus duomenis užrašo pedagoginiuose užrašuose.

Susipažindamas su mokytojo teminiais planais ir mokymu bei auklėjimu klasėje, kitų mokytojų pamokomis, studentas atkreipia dėmesį:

- Kaip integruojami mokymo dalykai tarpusavyje;
- Koks mokytojo vaidmuo mokyme (žinių tiekėjas ar mokinio ugdytojas);
- Koks mokinio vaidmuo mokyme (aktyvus, pats ieško, atranda, kuria arba priešingai, tik įsimena ir vykdo mokytojo nurodymus);

- Kokiais būdais mokytojas skatina mokinių aktyvumą, savarankiškumą, kūrybą, ugdo vertybines nuostatas;
- Kaip mokiniai mokomi praktiškai panaudoti žinias;
- Kaip vertinama mokinių veikla ir jos rezultatai.

Praktikantas parengia savo individualaus darbo planą. Suplanuoja savarankišką veiklą, numato pamoką, kurios projektą rengs (temą, pravedimo laiką).

2. Grupės vadovas organizuoja kūrybingai dirbančių mokytojų pamokų (1 – 2) stebėjimą ir aptarimą grupėje.
3. Antrąją praktikos savaitę praktikantas atlieka mokymo ir auklėjimo darbą klasėje, padeda mokytojui, veda bandomąsias pamokas, rengia pamokos projektą.
4. Trečią ir ketvirtą savaitę studentas, konsultuojamas mokytojo, dirba visą mokymo ir auklėjimo darbą klasėje. Pamokų darbinis planus tvirtina mokytojas. Jei studentas nepasirengęs, mokytojas gali neleisti vesti pamokos.
5. Parengia pamokos projektą (temą ir dalyką pasirenka pats praktikantas pasitaręs su mokytoju) ir veda pamoką.
6. Per visą praktiką studentai atlieka mokyklinės higienos užduotis. Jas prieš praktiką pateikia Fiziologijos ir higienos katedra.

Praktikos rezultatų apskaita ir vertinimas

Visą praktikanto atliekamą darbą stebi ir vertina mokytojas. Grupės vadovas pagal galimybę taip pat stebi studento veiklą. Praktikanto pamokose, nepamokiniuose renginiuose lankosi ir fakulteto pedagoginės praktikos vadovas. Baigiantis praktikai, grupės vadovas aptaria su studentais ir mokytojais atliktą darbą. Šiuose aptarimuose (pagal galimybę) dalyvauja ir fakulteto pedagoginės praktikos vadovas.

Visą studento pedagoginę praktiką diferencijuota įskaita vertina fakulteto pedagoginės praktikos vadovas. Bendras pažymys išvedamas iš pažymių, kuriais įvertinami tokie studento atlikti darbai:

1. Savarankiškos mokymo veiklos įvertinimas. Praktikanto mokymo veiklą reikėtų vertinti vadovaujantis rodikliais, kurie pateikti 5 priede. Studento mokymo veiklai skirti 2 kreditai;
2. Pamokos projekto įvertinimas. Projekto rengimui skirta 0,8 kredito;
3. Nepamokinės studento veiklos klasėje (darbo su mokiniais, tėvais, renginių ir kt.) įvertinimas. Šiai veiklai skirta 0,85 kredito;
4. Mokyklinės higienos užduoties (0,35 kredito) įvertinimas.

Bendras pažymys apskaičiuojamas atsižvelgiant į atliktų darbų koeficientą.

II. NEAKIVAIZDINĖS STUDIJOS

Pedagoginės praktikos neakivaizdininkams numatomos IX ir X semestruose. Jų trukmė – 8 savaitės. Pagal Neakivaizdinių studijų reikalavimus studentai privalo dirbti pradinėse mokyklose, todėl ir pedagoginę praktiką atlieka savo klasėje. Išimties tvarka nedirbantys pradinėje mokykloje studentai pedagoginę praktiką gali atlikti VPU PPF Pradinio ugdymo katedros bazinėse mokyklose.

Neakivaizdinių bakalauro studijų pedagoginės praktikos skiriamasis bruožas yra tas, kad studentai jau turi susiformavusius praktinio darbo mokėjimus ir įgūdžius. Todėl pedagoginių praktikų tikslas – padėti besimokantiems teoriškai įprasminti sukauptą pedagoginio darbo patirtį, ją apmąstyti atsižvelgiant į šių dienų mokyklai ir mokytojui keliamus reikalavimus. Siekiame, kad mokytojas pamatytų savo darbo spragas ir teigiamus bruožus, ugdytūsi savybes, kurių trūksta.

IX semestro pedagoginė praktika

Praktikos trukmė – 4 savaitės. 3,65 kredito skiriama bendrosios pedagogikos ir dalyko didaktikų užduotims, 0,35 kredito – psichologijos užduočiai.

Praktikos metu:

1. Praktikantai mokomi panaudoti pedagogikos, psichologijos, dalykų didaktikų žinias organizuojant mokinių ugdymą ir stebint kitų patyrusių, kūrybingai dirbančių mokytojų veiklą;
2. Jie tobulina ir koreguoja praktinius pedagoginio darbo mokėjimus bei įgūdžius;
3. Skatinamas poreikis pedagoginei kūrybai, saviugdai.

Praktikantų veiklos turinys

1. Studentas parengia psichologinę klasės charakteristiką. Konsultuoja ir užduotį pateikia Psichologijos katedra.
2. Praktikantas stebi patyrusio, kūrybingai dirbančio mokytojo pamoką, užrašo jos eigą ir ją išanalizuoja. (Metodinius patarimus žr. 1 priede).
3. Parengia 3 pamokų planus – konspektus (gimtosios kalbos, pasaulio pažinimo, matematikos), praveda pamokas ir atlieka jų rezultatų savianalizę. Pamokas stebi ir vertina mokyklos vadovas, kuriojantis pradinės klases. (Apie pasirengimą pamokai, plano – konspekto rašymą ir vertinimą žr. 2, 3, 4, prieduose).
4. Parengia mokinių ugdymo veiklos klasėje projektą.

Nedirbantys mokyklose studentai atlieka tas pačias užduotis Vilniuje, vienoje iš VPU PPF Pradinio ugdymo katedros bazinių mokyklų. Praktikanto darbą stebi, konsultuoja ir vertina Pradinio ugdymo katedros dėstytojas.

Pedagoginės praktikos apskaita ir vertinimas

Visą pedagoginę praktiką vertina fakulteto pedagoginės praktikos vadovas diferencijuota įskaita. Bendras pažymys apskaičiuojamas iš:

1. Trijų pravestų pamokų (kiekvienos atskirai) įvertinimo;
2. Mokinių ugdymo veiklos klasėje projekto įvertinimo;
3. Klasės psichologinės charakteristikos (vertina Psichologijos katedros dėdtytojas) įvertinimo;
4. Pedagoginės veiklos analizės ir savianalizės (stebėtų ir vestų pamokų, renginio) įvertinimo.

X semestro pedagoginė praktika

Ši praktika yra anksčiau aprašytos praktikos tęsa. Jos metu studentai toliau mokosi panaudoti teorines žinias atliekant praktinio pedagoginio darbo analizę ir savianalizę. Naudojamos sudėtingesnės užduotys. Šias užduotis atliekant integruojamos dalyko, pedagogikos, psichologijos, mokyklinės higienos žinios.

Praktikos trukmė – 4 savaitės. 3,65 kredito skiriama bendrosios pedagogikos ir dalykų didaktikų užduotims, 0,35 kredito – mokyklinės higienos.

Praktikantų veiklos turinys

1. Praktikantai rengia pamokos projektą. Pamokos temą ir dalyką pasirenka savo nuožiūra. Pagal parengtą projektą praveda pamoką. Ją stebi ir vertina mokyklos vadovai, kuruojantys pradinės klases (metodinius patarimus žr. 7 priede).
2. Mokyklinės higienos užduotis. Užduotį pateikia, konsultuoja ir ją įvertina Fiziologijos ir higienos katedra.

Praktikos rezultatų apskaita ir vertinimas

Visą atliktą darbą vertina fakulteto pedagoginės praktikos vadovas diferencijuota įskaita. Bendras pažymys apskaičiuojamas iš pažymių už tokius darbus:

1. Pamokos projektą;
2. Pamokos vedimo ir jos rezultatų savianalizę;
3. Mokyklinės higienos užduotį.

II KURSO MAGISTRO STUDIJŲ PEDAGOGINĖ PRAKTIKA

VPU pradinio ugdymo pedagogikos specialybės magistro studijų absolventai įgyja pedagogikos specialybę ir teisę dėstyti pedagogiką aukštesnioje pedagogikos mokykloje. Todėl jie 3 savaites praktikuojasi Vilniaus aukštesniojoje pedagogikos mokykloje ir 1 savaitę – Vilniaus pedagoginiame universitete. Praktikos metu magistrantai plečia sampratą ne tik apie pradinių klasių moksleivių ugdymą, bet ir apie pradinės mokyklos mokytojo rengimą, mokosi dėstyti pedagogikos discipliną, įgyja mokslinio darbo įgūdžių.

Magistrų praktikos turinys

Praktikos eigoje magistrantai atlieka tokius darbus:

1. Susipažįsta su pedagogine mokykla, jos istorija, ugdymo proceso organizavimu. Stebi ugdymo procesą. Dėstymo dalykus pasirenka pagal mokslinio – tiriamojo darbo kryptį (diplominio darbo temą).
2. Išsiaiškina, kaip dėstoma pedagogika pedagoginėje mokykloje.
 - Nustato, kokią vietą pedagogikos kursas užima kitų mokymo disciplinų tarpe, kokį vaidmenį pedagogika atlieka, rengiant pradinių klasių mokytojus. Magistrantai išnagrinėja pedagoginės mokyklos mokymo planus ir pedagogikos kurso programas;
 - Stebi pedagogikos disciplinos dėstymą, lankosi dėstytojų pamokose, susipažįsta su pedagogikos mokymo formomis, metodais;
 - Išsiaiškina, kaip organizuojama pedagoginė praktika pedagoginės mokyklos moksleiviams, kaip ji siejama su teoriniais užsiėmimais.
3. Parengia planą – konspektą ir praveda pedagogikos pamoką (paskaitą) pedagoginės mokyklos moksleiviams. Pamokos formą ir temą magistrantas pasirenka patariant dėstytojui.
4. Konsultavimas. Magistrantas konsultuoja pedagoginės mokyklos moksleivį, padeda jam parengti pamokos (nepamokinio renginio) planą – konspektą, pagal kurį moksleivis veda pamoką mokykloje. Moksleivis kartu su pamoką stebėjusiu magistrantu išanalizuoja pamokos rezultatus.
5. Per ketvirtą praktikos savaitę magistrantas dirba su VPU pradinio ugdymo pedagogikos specialybės studentais. Parengia ir skaito studentams pedagogikos paskaitą arba parengia ir praveda šios disciplinos seminarą. Magistranto veiklą konsultuoja ir vertina diplominio darbo vadovas. Per visą praktiką magistrantas rašo pedagoginius užrašus (ką stebi, analizuoja, vertina).

Praktikos rezultatų apskaita ir vertinimas

Visą praktikanto atliktą darbą diferencijuota įskaita vertina fakulteto pedagoginės praktikos vadovas. Bendras pažymys apskaičiuojamas iš šių magistranto atliktų darbų įvertinimo:

1. Magistranto pamokos (paskaitos) aukštesniojoje pedagogikos mokykloje;
2. Aukštesniosios pedagogikos mokyklos moksleivio konsultavimo;
3. Paskaitos (seminaro) VPU pradinio ugdymo pedagogikos specialybės studentams;
4. Pedagoginio proceso aukštesniojoje pedagogikos mokykloje stebėjimo ir analizės (pateikia pedagoginius užrašus).

II. METODINIAI PATARIMAI

1 priedas

STEBĖTOS PAMOKOS UŽRAŠYMAS IR ANALIZĖ

Stebėta pamoka užrašoma ir analizuojama pedagoginiuose užrašuose. Stebint pamoką studentas pasižymi:

1. Pamoką vedusio asmens vardą, pavardę, datą;
2. Mokymo dalyką ir klasę;
3. Pamokos temą;
4. Pamokos eigą. Studentas chronologiškai užrašo pamokos struktūrines dalis, mokytojo formuluojamas užduotis ir mokinių veiklą. Tikslinga parašėje palikti vietos savo pastaboms, vertinimams užrašyti. Praktikantas parašo išvadas apie stebėtą pamoką.

Galimas ir kitas pamokos eigos užrašymo variantas. Siūlome pamoką užrašyti pagal tokią schemą:

Laikas	Mokytojo veikla	Mokinių veikla	Priemonės
--------	-----------------	----------------	-----------

Užrašyta pamoka išanalizuojama. Analizuojant pamoką siūloma atkreipti dėmesį į tai:

1. Kokius mokomuosius tikslus mokytojas sau kėlė, kaip jie atitinka pamokos situaciją, mokinių pasirengimą, interesus;
2. Kaip šie tikslai buvo įgyvendinti pamokoje;
3. Kaip mokomoji medžiaga, pamokos tipas, struktūra ir metodai padėjo siekti numatytų tikslų;
4. Koks mokytojo vaidmuo mokyme (žinių tiekėjas ar mokinio ugdytojas);
5. Koks mokinio vaidmuo mokyme (aktyvus, pats ieško, atranda, kuria arba priešingai, tik įsimeina ir vykdo mokytojo nurodymus);
6. Kaip mokytojo pasirinkti pamokos turinys ir metodai ugdo psichines vaiko galias (atmintį, dėmesį, mąstymą, kalbą, vaizduotę, išgyvenimus ir kt.); skatina mokinių aktyvumą ir kūrybingumą;
7. Kaip žadinamas mokinių noras atlikti užduotis, ugdoma teigiama mokymosi motyvacija (kokį poveikį darė pamokos atmosfera, mokytojo ir mokinių santykiai, užduočių pateikimas, mokinių darbo vertinimas ir kt.);
8. Kaip mokomoji medžiaga ir taikomi metodai ugdė mokinių vertybines nuostatas;
9. Kokie taikomi formalus ir neformalus vertinimo būdai, formos.

PASIRENGIMO PAMOKAI ATMINTINĖ

1. Studentas išsiaiškina pagrindinius pamokos turinio aspektus, susipažįsta su literatūra (dalykine, metodine) pamokoje nagrinėjamu klausimu.
2. Formuluoja pamokos temą.
3. Išsiaiškina, ką mokiniai šia tema jau buvo anksčiau išmokę:
 - Nagrinėja šio dalyko mokymo programą, teminį mokomosios medžiagos planą, vadovėlį, metodinius patarimus, kitas mokymo priemones, išsiaiškina, kas buvo skirta namų darbams;
 - Peržiūri kitų dalykų mokymo programas, teminius planus, vadovėlius, metodinius patarimus, nustato tarpdalykinius ryšius (išsiaiškina, kaip pamokos turinys siejasi su kitais dalykais).
4. Numatomi pamokos tikslai:
 - Žinių įgijimas (sąvokos, idėjos, kurias mokiniai turėtų įsisavinti);
 - Veikos būdų įsisavinimas (mokėjimų ir įgūdžių lavinimas);
 - Vaiko fizinių ir psichinių galių plėtojimas (atminties, mąstymo, dėmesio, valios, vaizduotės ir kt.);
 - Vertybinių nuostatų ugdymas (dorovinių, estetinių, religinių ir kt.).
5. Iškeltiems tikslams pasiekti apibrėžiamas konkretus pamokos turinys:
 - Atrinkama medžiaga, atskleidžianti numatytų įsisavinti žinių turinį: informacija iš vadovėlio ir iš papildomų šaltinių (mokslinės, grožinės literatūros, periodinių leidinių, televizijos, radijo laidų);
 - Išsiaiškinama, kokia mokinių patirtimi reikėtų pasinaudoti (kokiomis jų turimomis žiniomis, mokėjimais, dorovine patirtimi).
6. Kai turinys jau apibrėžtas, mokytojas numato būdus ir formas, kurie padėtų kiekvienam mokiniui jį optimaliai įsisavinti ir ugdytų pamokos tiksluose numatytas vertybines nuostatas (dorovines, estetines, religines ir kt.). Pasirenkamas tinkamas pamokos tipas ir struktūra. Numatomos užduotys kiekvienai pamokos struktūrinei daliai, apgalvojama, kaip dirbs mokiniai (frontaliai, grupėmis, individualiai), ką pasakys mokytojas, kaip jis tas užduotis pateiks, kokiais būdais įvertins jų atlikimą (pvz., ar pats mokytojas vertins ar organizuos piešinių, darbelių parodėlę, įtrauks mokinius į padarytų darbų vertinimą ir pan.). Parenkant užduotis svarbu numatyti, kaip bus panaudojama mokinių turima patirtis (žinios, mokėjimai, dorovinė, estetinė patirtis), kokiais būdais bus aktualinamos žinios. Būtina daugiau mokinių savarankiškumą skatinančių, probleminių, kūrybos reikalaujančių užduočių, vengti šabloniškų, netiksliai suformuluotų klausimų, nesizavėti užduotimis, reikalaujančiomis tik įsiminti.

Atlikus anksčiau aprašytą parengiamąjį darbą, rašomas pamokos planas arba planas – konspektas. Studentai parašo bandomųjų bei įskaitinių pamokų planus – konspektus.

PAMOKOS PLANO - KONSPEKTO SCHEMA

Tvirtinu: Mokytojas arba grupės vadovas

Vertinimas:

Praktikanto pavardė, vardas
fakultetas, kursas

Vertinančio asmens
pareigos, vardas,
pavardė, parašas

Klasė.

Mokymo dalykas.

Pamokos tema.

Pamokos tikslai. Siūlome pasinaudoti 2 – priede pateikta jų samprata.

Pamokos tipas.

Mokymo ir vaizdinės priemonės.

Metodai.

Naudota literatūra.

Pamokos eiga. Siūlome pamokos eigą užrašyti pagal tokią schemą (užrašant išskirti struktūrines dalis).

Laikas	Mokytojo veikla	Mokinių veikla	Priemonės	Konkretūs atskirų pamokos struktūrinių dalių uždaviniai

PAMOKOS VERTINIMAS

(Atmintinė grupių vadovams ir dėstytojams)

Vertinant pamoką siūlome atkreipti dėmesį:

1. Kokia literatūra pasinaudota numatant pamokos turinį;
2. Ar pamokos turinys atspindi nagrinėjamo klausimo esminius aspektus, tarpdalykinius ryšius;
3. Kaip suformuluota pamokos tema (formuluotės tikslumas, turinio esmės atspindėjimas, patrauklumas mokiniams);
4. Į pamokos tikslų numatymą:
 - a) kaip žinios ir mokėjimai siejami su mokinių vertybinių nuostatų ugdymu,
 - b) kaip mokymo tikslai susieti su pamokos turiniu, kaip jie konkrečiai parenkami pamokos užduotims;
5. Kaip pateikiamos užduotys: ar studentas sugeba prabilti artima mokinių amžiui kalba, sudominti užduoties atlikimu, ją motyvuoti; ar moka koreguoti užduoties atlikimą, ateiti mokiniui į pagalbą; ar geba apibendrinti mokinių darbą atlikus užduotį; ar nuosekliai pateikiama visa užduočių grandinė, jungiami vienas su kitu struktūriniai pamokos elementai.
6. Kaip studentas vertina mokinių atliekamą darbą ir jo rezultatus. Atkreipti dėmesį į tai, ar naudoja skatinančius mokinių aktyvumą vertinimo būdus, ar įtraukiami patys mokiniai į vertinamąją veiklą.

IV KURSO STUDENTŲ MOKYMO VEIKLOS VERTINIMAS PRAKTIKAI PASIBAIGUS

(Atmintinė mokytojams ir grupių vadovams)

Grupės vadovams ir mokytojams siūloma vertinti visą IV kurso studentų VIII semestro praktikos savarankišką pamokinę veiklą pagal šiuos rodiklius:

1. Studento pasirengimas pamokoms;
2. Gebėjimas bendrauti: studento kalbos kultūra, jo sugebėjimas kurti draugiškus santykius, darbinę atmosferą, betarpiškai bendrauti su pradinukais;
3. Gebėjimas formuluoti pamokos tikslus ir pagal juos atrinkti turinį; kiek įdomi ir mokiniams suprantama nagrinėjama medžiaga;
4. Užduočių pateikimas: ar sugeba suprantamai pateikti užduotis, sudominti mokinius užduoties atlikimu, ją motyvuoti; ar moka apibendrinti mokinių darbą atlikus užduotį; ar nuosekliai pateikiama visa užduočių grandinė, kaip jungiami vienas su kitu struktūriniai pamokos elementai.
5. Mokinių atliekamo darbo ir jo rezultatų tikrinimas ir vertinimas: kokius vertinimo būdus įvaldė, kaip studento naudojami būdai skatina mokinių aktyvumą, savianalizę, vertinimo būdų, kuriais studentas naudojosi, diapazonas.

NEPAMOKINIO RENGINIO PLANO-KONSPEKTO SCHEMA

Renginio rezultatų vertinimas

Tvirtinu: Mokytojas arba grupės vadovas

Studento pavardė, vardas,

fakultetas, kursas

Renginio vedimo data

Vertinimas:

Vertinančio asmens

pareigos, vardas,

pavardė, parašas

Klasė.

Renginio tema.

Renginio tikslai: 1) pažintiniai, 2) lavinamieji, 3) auklėjamieji.

Renginio forma.

Vaizdinės priemonės.

Naudota literatūra.

Renginio situacija. Nurodoma, kas buvo anksčiau daryta, siekiant tų pačių tikslų, koks šiuo požiūriu mokinių išsiauklėjimas, kodėl šis renginys buvo numatytas.

Pasirengimas renginiui. Pasirengimas priklauso nuo renginio formos ir jam keliamų tikslų. Vienaip rengiamasi popietei (šventei), kitaip ekskursijai, etiniam pokalbiui ar spektaklio (kino filmo, knygos) aptarimui. Visais atvejais svarbu sudaryti tokias situacijas, kad besirengdami mokiniai patys kuo daugiau ieškotų, skaitytų, plėstų akiratį, ugdytųsi žingeidumą, mokytųsi veikti ir elgtis įvairiose gyvenimiškose aplinkybėse, bendrauti su žmonėmis.

Renginio eiga. Rašomos struktūrinės dalys (pabraukiamos), ir atskleidžiamas kiekvienos iš jų turinys (nurodomi mokytojo ir mokinių veiksmai, užduočių formulavimas, apibendrintai pateikiamas pasisakymų turinys ir kt.).

Rezultatai. Nurodoma, kaip pavyko numatytų tikslų pasiekti, kokios iškilios problemos, kaip patys mokiniai vertina renginį.

Nepamokinio renginio vertinimas

1. Kaip studentui pavyko pasiruošti nepamokiniam renginiui: ar sugebėjo suformuluoti renginio situaciją atitinkančius tikslus (auklėjamuosius, lavinamuosius, pažintinius) ir parinkti juos atskleidžiančius turinį ir formą; ar pavyko įtraukti mokinius į parengiamąjį darbą (kaip buvo skatinami mokiniai savarankiškai ieškoti, skaityti ir kitais būdais plėsti akiratį, kaip mokomi veikti ir elgtis įvairiose gyvenimiškose situacijose).
2. Kaip pravedė renginį: ar pavyko sukurti reikiamą atmosferą, ar sugebėjo sudominti mokinius renginio turiniu, užduočių pateikimo forma, juos aktyvinti; ką naujo sužinojo ir ko išmoko moksleiviai.
3. Kaip studentas sugeba pravedę renginį analizuoti ir vertinti.

7 priedas

PAMOKOS PROJEKTO RENGIMAS*

Projekto rengimas suteikia studentui galimybę integruoti visas jo įgytas žinias (mokymo dalykų, pedagogikos, psichologijos) ir pedagoginius mokėjimus. Jis turi gebėti pagrįsti pamokos temos, tikslų, turinio, struktūros, metodų pasirinkimą, t. y. juos susieti su klasės socialiniais, psichologiniais ypatumais, mokinių amžiumi, jų mokymosi ir gyvenimo patirtimi. Projekte turėtų išryškėti studento diagnostiniai, projekciniai, konstrukciniai, organizaciniai, savianalizės ir kiti pedagoginiai mokėjimai.

*Projektas parengtas pasinaudojant Vokietijos Heidelbergo aukštosios pedagoginės mokyklos modeliu.

Tituliniame lape užrašoma:

Vertinimas: Projekto turinys (vertina grupės vadovas)
Pamokos pravedimas (vertina mokytojas arba grupės vadovas)
Bendras pažymys (vertina fakulteto pedagoginės praktikos vadovas)

Pamokos tema.

Mokymo dalykas.

Klasė.

Mokytojas (vardas, pavardė).

Studentas (vardas, pavardė, fakultetas, specialybė, kursas).

Pamokos projektas

Vilniaus pedagoginis universitetas, metai

Projekto turinys

Projekto schema

- I. Klasės analizė. Mokinių skaičius, lytis, klasės susiformavimo principai, mokymosi aplinka, mokinių elgesys pamokoje, tarpusavio santykiai, psichologiniai klasės ypatumai, sunkumai ir iškylančios problemos.
- II. Pamokos turinio analizė mokytojo požiūriu. Studentas išstudijuoja literatūrą (dalyko, metodinę, programas, mokymo priemones) ir išdėsto pagrindinius nagrinėjamo klausimo aspektus. Dėstymo pobūdis priklauso nuo mokymo dalyko ir nagrinėjamo klausimo specifikos. Svarbu atskleisti jo esminius bruožus, išryškinti problemišumą, praktinę reikšmę.
- III. Pamokos turinio analizė mokinio požiūriu.
 1. Retrospektyva. Ką vaikai žino šiuo klausimu? Iš kur? Ką moka? Mokinių dorovinė emocinė patirtis.
 2. Turinio aktualumas. Susieti vaikų turimą patirtį su pamokos turiniu. Išryškinti klausimus, turinčius gyvenimišką reikšmę.
 3. Žinių pritaikymas vaiko gyvenime, mokinių vertybinių nuostatų ugdymas. Susieti su klasės charakteristika, vaikų patirtimi.
- IV. Metodiniai apmąstymai.

Tikslus pamokos temos suformulavimas (stengtis, kad formuluotėje atsispindėtų išryškėjęs turinio problemiškumas, kad ji būtų patraukli ir suprantama mokiniams).

Pagrįsti darbo formų, mokymo priemonių pasirinkimą. Numatyti pažinimo veiklos organizavimo būdus.

Išanalizuoti, kaip pasirinkta metodika susijusi su klasės specifika (mokinių amžiumi, psichologiniais ypatumais, socialine ir mokymosi patirtimi).
- V. Pamokos tikslai:
 - Žinių įgijimas (sąvokos, idėjos, kurias mokiniai turėtų įsisavinti);
 - Veiklos būdų įsisavinimas (mokėjimų ir įgūdžių lavinimas);
 - Vaiko fizinių ir psichinių galių plėtojimas (atminties, mąstymo, dėmesio, valios, vaizduotės ir kt.);
 - Vertybinių nuostatų ugdymas (dorovinių, estetinių, religinių ir kt.).

Pateikiant pamokos eigą bendruosius ugdymo tikslus reikėtų konkretinti.
- VI. Pamokos eiga ir jos planas.

Pamokos struktūrą studentas pasirenka atsizvelgdamas į mokymo tikslus. Numato ir pagrindžia užduočių seką, laiką, mokytojo ir mokinių veiksmus, mokymo priemones, panaudojamas konkrečiame pamokos etape, ir numato konkrečius kiekvieno mokymo etapo tikslus:

Pamokos eigą užrašo pagal tokią schemą:

Laikas	Mokytojo veikla	Mokinių veikla	Priemonės	Konkretūs kiekvieno pamokos etapo tikslai
--------	-----------------	----------------	-----------	---

VII. Pamokos retrospektyva.

Apmąstyti, kaip pavyko pamokos planą realizuoti. Kuo pradžiugino studentą ši pamoka? Kas nepavyko? Kodėl? Ką reikėtų kitaip daryti?

Panaudotos literatūros sąrašas.

Priedai.

LITERATŪRA

1. Aramavičiūtė V., Valatkienė S., Bernotas V., Jovaiša L. Vilniaus universiteto pedagoginės praktikos nuostatai ir metodiniai nurodymai. – V.: VUL, 1996
2. Bitinas B. Apie teorijos ir praktikos santykį rengiant specialistą // Studijos aukštojoje mokykloje: konferencijos pranešimų medžiaga. – K.: Technologija, 1996, 3 – 5 p.
3. Grabauskienė A. Pradinių klasių mokytojo vaidmuo ugdant XXI amžiaus žmogų // Pradinė mokykla nepriklausomoje Lietuvoje: konferencijos pranešimų medžiaga. – V.: VPU, 1999
4. Fullan M. Pokyčių jėgos: Skverbimasis į ugdymo reformos gelmes. – V.: Tyto alba, 1998
5. Hargreaves A. Keičiasi mokytojai, keičiasi laikai: Mokytojų darbas ir mokykla postmoderniame amžiuje. – V.: Tyto alba, 1999
6. Hopkins D. ir kt. Kaita ir mokyklos tobulinimas. – V.: Tyto alba, 1998
7. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos. – V.: LC, 1997
8. Petrauskienė R., Kučinskas V. Mokytojų rengimo problemos ir perspektyvos užsienyje ir Lietuvoje // ACTA PAEDAGOGICA VILNENSIA: Mokslo darbai. – V.: VUL, 1998, 61 – 74 p.
9. Pukelis K. Mokytojų rengimas ir tautos kultūra. – K.: Aušra, 1995
10. Tamulaitienė A. Mokytojų rengimo tobulinimas: teorijos ir pedagoginės praktikos sąsaja // Šiuolaikinės pedagoginės idėjos ir jų kelias į mokyklą. – V.: VPU, 2001, 16 – 23 p.
11. Tamulaitienė A. Pedagoginių praktikų programos ir metodiniai patarimai pradinio ugdymo specialybės studentams. – V.: VPU, 1996

A. TAMULAITIENĖ
PEDAGOGINĖS PRAKTIKOS

Edukologijos (pradinio ugdymo pedagogikos) bakalauro ir magistro studijos

Tir. 150 egz. 1,5 sp. 1. Užsak. Nr. 02-062

Išleido Vilniaus pedagoginis universitetas, Studentų g. 39, LT-2004 Vilnius
Maketavo ir spausdino VPU leidykla, T. Ševčenkos g. 31, LT-2009 Vilnius

Kaina sutartinė